

Sygn. akt: I C 725/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2021 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Wojciech Rybarczyk
Protokolant:	Sekretarz sądowy Joanna Dudzińska

po rozpoznaniu w dniu 6 maja 2021 r. w Bydgoszczy

sprawy z powództwa **Z. L. (1)**

przeciwko O. R.

zapłatę

1. Powództwo oddala.
2. Zasądza od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Bydgoszczy na rzecz adwokata D. L. kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych 00/100) powiększoną o należną stawkę podatku VAT z tytułu zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi.
3. Kosztami sądowymi od uiszczenia, których powód był zwolniony obciążyć Skarb Państwa.

SSO Wojciech Rybarczyk

Sygn. akt I C 725/20

UZASADNIENIE

Powód Z. L. (1) wniósł po ostatecznym sprecyzowaniu żądania o zasądzenie od pozwanego O. R. na jego rzecz kwoty 200.000 zł wraz z odsetkami od dnia 3 listopada 1990 r. do dnia zapłaty tytułem bezpodstawnego wzbogacenia. W uzasadnieniu podano, że w dniu 8 maja 2019 r. pozwany sprzedał mieszkanie wraz z powodem i jego żoną. Wyjaśniono, że w ten sposób powód został pozbawiony mieszkania i stąd uważa, że należne mu jest odszkodowanie, bowiem pozwany jest bezpodstawnie wzbogacony kosztem powoda, któremu to mieszkanie przysługiwało do śmierci. Powód podniósł, że pozwany nie dopisał go i jego żony do księgi wieczystej, nie powiadomił go o sprzedaży mieszkania i dokonał sprzedaży mieszkania bez jego wiedzy (k. 4-5, 24-25, 26-31).

Postanowieniem z dnia 7 stycznia 2020 r. zwolniono powoda od kosztów sądowych w całości oraz ustanowiono dla niego pełnomocnika z urzędu (k. 16).

Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2020 r. Sąd Rejonowy w Tucholi stwierdził swą niewłaściwość rzeczową i sprawę przekazał do Sądu Okręgowego w Bydgoszczy (k. 42).

W odpowiedzi na pozew pozwany O. R. wniósł o oddalenie powództwa w całości. Wyjaśniono, że w dniu 8 lipca 2009 r. babka macierzysta pozwanego sporządziła testament w formie aktu notarialnego, w którym cały swój majątek ruchomy i nieruchomości przepisała pozwanemu. Wskazano, że w skład majątku wchodziło mieszkanie przy ul. (...) w T.. Zaznaczono, że w przedmiotowym testamencie testator zobowiązał spadkobiercę do wykonania zapisu na rzecz syna testatora (powoda) polegającego na prawie do wyłącznego korzystania przez niego z całego lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w T. przy ul. (...) z tym ustaleniem, że odpłatność z tytułu tej służebności nie może wynosić więcej niż kwota należna Spółdzielni Mieszkaniowej z tytułu opłat oraz wydatków związanych z korzystaniem z mediów. Podano, że testator jednocześnie zastrzegł, iż służebność tę spadkobierca może ustanowić z zastrzeżeniem warunku obowiązku zrzeczenia się tej służebności przez uprawnionego, w wypadku gdyby na stałe zmienił miejsce pobytu.

Podkreślono, że babka macierzysta pozwanego zmarła w dniu 28 czerwca 2010 r., a postanowieniem z dnia 30 maja 2011 r. Sąd Rejonowy w Tucholi prawomocnie stwierdził, że spadek po Z. L. (2) w całości nabył pozwany. Wskazano, że pozwany kilkakrotnie kontaktował się z adwokatem powoda, składał mu propozycję wykupu mieszkania, jednak nie uzyskał on odpowiedzi. Pozwany zaprzeczył, by kiedykolwiek groził, zastraszał, czy nękał powoda. Jednocześnie wyjaśniono, że w dniu 16 kwietnia 2019 r. pozwany ustanowił dożywotnią, odpłatną służebność osobistą mieszkania na rzecz powoda polegającą na prawie do wyłącznego korzystania przez niego z całego lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w T. przy ul. (...) z tym ustaleniem, że odpłatność z tytułu tej służebności nie może wynosić więcej niż kwota należna Spółdzielni Mieszkaniowej z tytułu opłat oraz wydatków związanych z korzystaniem z mediów, co jest w pełni zgodne z treścią testamentu. Zaznaczono, że służebność ta została wpisana do księgi wieczystej.

Wskazano, że tym samym pozwany wypełnił wszystkie swoje obowiązki zgodnie z wolą spadkodawcy i miał prawo dokonać rozporządzenia swoim mieniem poprzez sprzedaż mieszkania wraz z przysługującą powodowi służebnością. Wyjaśniono, że niezależnie od tego, czy pozwany sprzedałby przedmiotowe mieszkanie, to powód ponosiłby takie same opłaty za nie. Podano, że z treści ograniczonego prawa rzeczowego jasno wynika, że opłaty za mieszkanie nie mogą przewyższać opłat należnych spółdzielni mieszkaniowej oraz dostawcom mediów, zgodnie z zapisem testamentu, więc nie polega na prawdziwym twierdzeniu powoda, iż nowy właściciel podnosi opłaty, które są ustalone w treści służebności. Podniesiono, że nie może być także mowy o jakimkolwiek wzbogaceniu pozwanego kosztem powoda (k. 55-56).

W dalszym toku postępowania strony podtrzymały stanowiska dotychczas zajęte w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 8 lipca 2009 r. Z. L. (2) sporządziła testament w formie aktu notarialnego, w którym cały swój majątek ruchomy i nieruchomości zapisała swojemu wnukowi - pozwanemu.

Z. L. (2) zobowiązała spadkobiercę, aby w terminie miesiąca od daty otwarcia spadku ustanowił na rzecz jej syna – powoda dożywotnią, odpłatną służebność mieszkania polegającą na prawie do wyłącznego korzystania przez niego z całego lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w T. przy ul. (...) z tym ustaleniem, że odpłatność z tytułu tej służebności nie może wynosić więcej niż kwota należna Spółdzielni Mieszkaniowej z tytułu opłat oraz wydatków związanych z korzystaniem z mediów. Jednocześnie Z. L. (2) zastrzegła, że służebność tę spadkobierca może ustanowić z zastrzeżeniem warunku obowiązku zrzeczenia się tej służebności przez uprawnionego, w wypadku gdyby na stałe zmienił miejsce pobytu.

dowód: odwołanie testamentu i testament z dnia 8 lipca 2009 r. w formie aktu notarialnego Rep. A (...) k. 32, 41,

W dniu 28 czerwca 2010 r. Z. L. (2) zmarła.

Postanowieniem z dnia 30 maja 2011 r. Sąd Rejonowy w Tucholi stwierdził, że spadek po Z. L. (2), na podstawie testamentu sporządzonego w formie aktu notarialnego z dnia 8 lipca 2009 r., nabył wnuk spadkodawczyni – pozwany w całości.

dowód: odpis skrócony aktu zgonu k. 33, akta sprawy I Ns 513/10, zeznania pozwanego k. 85v-86 (00:19:59-00:28:41),

W dniu 16 kwietnia 2019 r. pozwany ustanowił dożywotnią, odpłatną służebność osobistą mieszkania na rzecz powoda polegającą na prawie do wyłącznego korzystania przez niego z całego lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w T. przy ul. (...) z tym ustaleniem, że odpłatność z tytułu tej służebności nie może wynosić więcej niż kwota należna Spółdzielni Mieszkaniowej z tytułu opłat oraz wydatków związanych z korzystaniem z mediów (czynsz, prąd, woda, gaz, centralne ogrzewanie) z zastrzeżeniem obowiązku zrzeczenia się tej służebności przez uprawnionego, gdyby na stałe miejsce pobytu.

W dniu 8 maja 2019 r. pozwany sprzedał spółce pod firmą: (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., w stanie wolnym od wszelkich obciążeń, poza służebnością mieszkania, stanowiący odrębną nieruchomość lokal mieszkalny nr (...), położony w T. przy ul. (...), wraz z prawami z nim związanymi.

dowód: umowa sprzedaży z dnia 8 maja 2019 r. w formie aktu notarialnego Rep. A (...) k. 35-40, pismo (...) Sp. z o.o. z dnia 2 października 2019 r. k. 34, zeznania pozwanego k. 85v-86 (00:19:59-00:28:41),

Ograniczone prawo rzeczowe powoda polegające na dożywotniej, odpłatnej służebności osobistej mieszkania na jego rzecz tj. prawie do wyłącznego korzystania przez niego z całego lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w T. przy ul. (...) z tym ustaleniem, że odpłatność z tytułu tej służebności nie może wynosić więcej niż kwota należna Spółdzielni Mieszkaniowej z tytułu opłat oraz wydatków związanych z korzystaniem z mediów (czynsz, prąd, woda, gaz, centralne ogrzewanie) z zastrzeżeniem obowiązku zrzeczenia się tej służebności przez uprawnionego, gdyby na stałe miejsce pobytu, zostało wpisane do księgi wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Świeciu dla lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w T. przy ul. (...).

dowód: wydruk KW nr (...) k. 57-68,

Pozwany kontaktował się z adwokatem powoda, składał mu propozycję wykupu przedmiotowego lokalu, jednak pomimo wyznaczonego terminu, nie uzyskał on żadnej konkretnej odpowiedzi. Pozwany uprzedzał o zamiarze sprzedaży mieszkania na wolnym rynku wraz z ustanowioną na rzecz powoda dożywotnią służebnością.

dowód: wydruk korespondencji e-mailowej k. 69, zeznania pozwanego k. 85v-86 (00:19:59-00:28:41),

Obecnie powód nadal mieszka w przedmiotowym lokalu mieszkalnym. Uiszcza za nie opłaty związane z eksploatacją lokalu oraz na rzecz spółdzielni mieszkaniowej. Nowy właściciel mieszkania respektuje ustanowioną na rzecz powoda służebność. Obecnie nie domaga się on wyższych opłat niż wynikających z ograniczonego prawa rzeczowego ustanowionego na rzecz powoda. Aktualny właściciel sugerował jednak możliwość domagania się czynszu w przyszłości.

dowód: zeznania powoda k. 85v (00:09:09-00:19:59), zeznania pozwanego k. 85v-86 (00:19:59-00:28:41),

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wiarygodnych dokumentów złożonych w toku rozprawy oraz zeznań stron. Sąd uznał za wiarygodne dokumenty zebrane w sprawie, albowiem zostały sporządzone we właściwej formie, przewidzianej dla tego typu dokumentów. Były przejrzyste i jasne. Ich autentyczność nie budziła wątpliwości Sądu.

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom pozwanego na okoliczność uzyskania przez niego własności lokalu, w którym zamieszkuje powód, ustanowienia służebności mieszkania, sprzedaży tego mieszkania przez niego i uzyskania w związku z tym korzyści majątkowych. Zeznania pozwanego były spójne, logiczne, zgodne z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie i uzupełniły ustalenia wynikające z dokumentów.

Sąd co do zasady dał również wiarę zeznaniom powoda na okoliczność uzyskania przez pozwanego własności lokalu, w którym zamieszkuje powód, ustanowienia służebności mieszkania, sprzedaży tego mieszkania przez pozwanego i uzyskania w związku z tym korzyści majątkowych. Sąd nie podzielił zeznań powoda jedynie w części, w której wskazywał, że pozwany nie złożył mu propozycji kupna przedmiotowego lokalu oraz, że nowy właściciel nie respektuje ustanowionej na jego rzecz służebności. Podkreślić należy, że z przeprowadzonego postępowania

dowodowego wynikają okoliczności przeciwne. Zdaniem Sądu zeznania powoda w dużej mierze oparte były jedynie na subiektywnym przekonaniu o tym, że pozwany nie był uprawniony do sprzedaży przedmiotowego lokalu mieszkalnego, jak również na tym, że ma on prawo do domagania się od pozwanego odszkodowania z tego tytułu odpowiadającego kwocie potrzebnej na zakup nowego mieszkania. Jednakże okoliczności przytaczane przez powoda w zeznaniach nie znalazły żadnego pokrycia w zgromadzonym materiale dowodowym.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie powód domagał się od pozwanego zapłaty kwoty 200.000 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia. Swoje roszczenie wywodził z faktu sprzedaży przez pozwanego mieszkania, w którym zamieszkuje powód, co miało, w jego ocenie, pozbawić go miejsca zamieszkania i spowodować powstanie roszczenia o odszkodowanie z uwagi na bezpodstawne wzbogacenie po stronie pozwanej kosztem powoda, któremu to mieszkanie przysługiwało do śmierci.

Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Zgodnie z linią orzecniczą istota bezpodstawnego wzbogacenia, uzasadniającego roszczenie o wydanie korzyści w naturze bądź też o zwrot jej wartości, sprowadza się do uzyskania przez osobę wzbogaconą kosztem osoby zubożonej korzyści majątkowej bez podstawy prawnej. Bezpodstawne wzbogacenie w rozumieniu art. 405 k.c. zachodzi wtedy, gdy w rezultacie określonej sytuacji następuje wzbogacenie jednej osoby kosztem innej osoby, czyli gdy zachodzi wzajemna zależność pomiędzy uzyskaniem korzyści majątkowej przez wzbogaconego a uszczerbkiem majątkowym doznany przez zubożonego. Sytuacja, w której dochodzi do wzbogacenia, może polegać na jednej czynności faktycznej lub prawnej, ale może się na nią składać kilka wzajemnie ze sobą powiązanych czynności dokonanych przez zubożonego, wzbogaconego lub przez osoby trzecie. Dalszą przesłanką roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia jest wykazanie, że osoba wzbogacona uzyskała korzyść majątkową kosztem innej osoby bez podstawy prawnej (wyrok SN z dnia 6 listopada 2015 r. sygn. akt II CSK 870/14, Legalis nr 1361404).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że nie ma żadnych podstaw do uznania, iż doszło do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego kosztem powoda. W świetle poczynionych ustaleń faktycznych w dniu 8 lipca 2009 r. Z. L. (2) sporządziła testament w formie aktu notarialnego, w którym cały swój majątek ruchomy i nieruchomy zapisała swojemu wnukowi - pozwanemu. Jednocześnie Z. L. (2) zobowiązała spadkobiercę, aby w terminie miesiąca od daty otwarcia spadku ustanowił na rzecz jej syna – powoda dożywotnią, odpłatną służebność mieszkania polegającą na prawie do wyłącznego korzystania przez niego z całego lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w T. przy ul. (...) z tym ustaleniem, że odpłatność z tytułu tej służebności nie może wynosić więcej niż kwota należna Spółdzielni Mieszkaniowej z tytułu opłat oraz wydatków związanych z korzystaniem z mediów.

Jak ustalono postanowieniem z dnia 30 maja 2011 r. Sąd Rejonowy w Tucholi stwierdził, że spadek po Z. L. (2), na podstawie testamentu sporządzonego w formie aktu notarialnego z dnia 8 lipca 2009 r., nabył wnuk spadkodawczyni – pozwany w całości, który następnie w dniu 16 kwietnia 2019 r. ustanowił dożywotnią, odpłatną służebność osobistą mieszkania na rzecz powoda polegającą na prawie do wyłącznego korzystania przez niego z całego lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w T. przy ul. (...) z tym ustaleniem, że odpłatność z tytułu tej służebności nie może wynosić więcej niż kwota należna Spółdzielni Mieszkaniowej z tytułu opłat oraz wydatków związanych z korzystaniem z mediów (czynsz, prąd, woda, gaz, centralne ogrzewanie). W dniu 8 maja 2019 r. pozwany sprzedał natomiast spółce pod firmą: (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., w stanie wolnym od wszelkich obciążeń, poza służebnością mieszkania, stanowiący odrębną nieruchomość lokal mieszkalny nr (...), położony w T. przy ul. (...), wraz z prawami z nim związanymi.

Jednocześnie podkreślić należy, że ograniczone prawo rzeczowe powoda polegające na dożywotniej, odpłatnej służebności osobistej mieszkania na jego rzecz tj. prawie do wyłącznego korzystania przez niego z całego lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w T. przy ul. (...) z tym ustaleniem, że odpłatność z tytułu tej służebności nie może wynosić więcej niż kwota należna Spółdzielni Mieszkaniowej z tytułu opłat oraz wydatków związanych z korzystaniem

z mediów (czynsz, prąd, woda, gaz, centralne ogrzewanie), zostało wpisane do księgi wieczystej prowadzonej dla przedmiotowego lokalu mieszkalnego.

Mając powyższe okoliczności na względzie stwierdzić należy, że pozwany dopełnił wszystkich swoich obowiązków zgodnie z wolą spadkodawczyni i miał prawo, jako właściciel, dokonać rozporządzenia swoim mieniem poprzez sprzedaż lokalu mieszkalnego wraz z przysługującą powodowi służebnością. Wbrew twierdzeniom strony powodowej sprzedaż przedmiotowego lokalu mieszkalnego nie pozbawiła powoda miejsca zamieszkania. Jak ustalono powód nadal mieszka w przedmiotowym lokalu mieszkalnym, a nowy właściciel mieszkania respektuje ustanowioną na rzecz powoda służebność. Podkreślić także należy, że nie zostało wykazane, by nowy właściciel lokalu domagał się od powoda wyższych opłat niż wynikających z ograniczonego prawa rzeczowego ustanowionego na rzecz powoda. Nie można również uznać, by pozwany dopuścił się jakichkolwiek zaniedbań w zakresie sprzedaży należącego do niego lokalu wraz z przysługującą powodowi służebnością osobistą mieszkania. Jak bowiem ustalono pozwany ustanowił dożywotnią, odpłatną służebność osobistą mieszkania na rzecz powoda polegającą na prawie do wyłącznego korzystania przez niego z przedmiotowego lokalu mieszkalnego, a następnie dokonał sprzedaży przedmiotowego lokalu mieszkalnego z wyraźnym wskazaniem na ustanowioną na rzecz powoda dożywotnią służebność mieszkania.

Bezasadny okazał się również zarzut powoda dotyczący tego, że pozwany nie dopisał go i jego żony do księgi wieczystej. Wbrew twierdzeniom strony powodowej w/w ograniczone prawo rzeczowe powoda wraz z ustaleniem, że odpłatność z tytułu służebności nie może wynosić więcej niż kwota należna Spółdzielni Mieszkaniowej z tytułu opłat oraz wydatków związanych z korzystaniem z mediów (czynsz, prąd, woda, gaz, centralne ogrzewanie), jest ujawnione w księdze wieczystej prowadzonej dla przedmiotowego lokalu mieszkalnego. Podkreślić należy, że prawo to zgodnie z wolą spadkodawczyni przysługuje wyłącznie powodowi a nie jego żonie.

Zaznaczyć należy, że pozwany nie był również zobligowany do poinformowania powoda o sprzedaży przedmiotowego lokalu. Niezależnie jednak od powyższego wskazać należy, że pozwany kontaktował się z adwokatem powoda, składał mu propozycję wykupu przedmiotowego lokalu, jednak pomimo wyznaczonego terminu, nie uzyskał on żadnej konkretnej odpowiedzi. Jednocześnie pozwany uprzedzał o zamiarze sprzedaży mieszkania na wolnym rynku wraz z ustanowioną na rzecz powoda dożywotnią służebnością mieszkania.

Mając na uwadze powyższe Sąd doszedł do przekonania, że powód nie może domagać się od pozwanego odszkodowania z jakiegokolwiek tytułu. W szczególności pozwany nie jest zobowiązany do pokrycia wskazywanej przez powoda kwoty potrzebnej na zakup nowego mieszkania. Powód nadal może zamieszkiwać w przedmiotowym lokalu mieszkalnym zgodnie z treścią ustanowionej na jego rzecz służebności osobistej mieszkania. Tym samym Sąd na mocy art. 405 k.c. a contrario oddalił powództwo (pkt 1 wyroku).

Na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 4 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, Sąd zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Bydgoszczy na rzecz adwokata D. L. kwotę 3.600 zł powiększoną o należną stawkę podatku VAT z tytułu zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu (pkt 2 wyroku).

Kosztami sądowymi od uiszczenia, których powód był zwolniony, w pkt 3 wyroku, Sąd na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, obciążył Skarb Państwa.

SSO Wojciech Rybarczyk